



Universitätsbibliothek Paderborn

**Reveren-||dissimi In Chri-||sto Patris Et Domini, Domi||ni
Hermanni sanctæ Colonien[sis]. ecclesiæ Archiepiscopi,
Principis || Electoris, Westphaliæ & Angariæ Ducis &c.
Iurisdictio-||nis ...**

Hermann <V., Köln, Erzbischof>

Coloniæ, 1529

VD16 ZV 26551

Statvta Seqvvntvr Statvta Ivdicialia Olim Reuerendissimi in Christo patris,
ac Domini, Domini Theoderici Archiepiscopi Coloniensis, &c, restituta,
elimata, & recepta.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30917

S T A T V T A
SEQVVTVR

STATVTA IVDICIALIA OLIM

Reuerendissimi in Christo patris, ac Domini

ni, Domini Theoderici Archie

episcopi Colonienfis,

&c, restituta,

eli mata, & recepta.



THEODERICVS DEI GRATIA, SAN-
ctæ Colonienfis ecclesiæ Archiepiscopus, sacri Imperij per Itali-
am Archicancellarius, Westphaliæ & Angariæ Dux, Aposto-
licæ sedis Legatus, &c. Honorabili Officiali, Sigillifero, Aduo-
catis, Procuratoribus, Notarijs, Audientarijs, Bancalibus, Nun-
cijs, & omnibus, & singulis, Archiepiscopali Iurisdictioni, & Curia nostris Co-
lonienfi suppositis, tam præsentibus, quàm futuris, salutem in domino, Et man-
datis nostris firmiter obedire. Ad integritatem & reformationem Iurisdictionis
prædictæ, summis præcordijs intendentes, visis, auditis, & intellectis excessi-
bus, qui praua corruptela multiformiter in prosecutione iustitiæ inualuerunt,
cōmunicato nostrorum Iurisperitorum, etiam Prælatorum multorum cōsilio,
medicamen nostræ prouisionis eisdem erratis & excessibus, per infrascriptorū
Statutorum Decreta apponere statuimus. Vobis omnibus districte præcipien-
do mandantes: quatenus subsequētia Statuta atque Decreta, sanè & maturè
per nos cōdita, inuiolabiliter obseruetis, & iuxta ipsorum tenorem
obseruari mandetis. Quorum tenor de verbo ad
verbum inferius annotatur,

THEODERICI

In primis: Statuimus, vt de cætero nullus admittatur ad officia Aulæ & Curie nostræ, in Aduocatum, Procuratorem, Audientiarium, Bancalem, Nuncium, aut qualitercunque, nisi prius iuret nobis personaliter, vel cui nostro nomine duxerimus committendum, fidelitatem in dictis, iurisdictione & officio suo incumbentibus, & iura ecclesiastica & sigillum, ac officium Curie nostræ promouere.

II. Supradicti erunt Clerici, non vxorati: exceptis tamen Aduocatis.

III. Procuratores officij, qui Fiscales dicuntur, erunt duo Clerici, & nullatenus vxorati, quia debent correctioni sacerdotum & clericorum insistere.

IIII. Officialis & Sigillifer nostri, non vendant, neq; conferant officia Aulæ, absq; speciali nostro consensu vel mandato. Similiter officij Aulæ nō vendent neq; resignabunt eorum officia alijs, absq; speciali scitu & consensu nostro.

V. Procuratores Fiscales, omnes literas, quas ex officio emittent, signari facient per Audientiarium. & non debent aliquem excessum terminare, sine scitu Sigilliferi nostri, nec Sigillifer sine eis, & teneantur facere eidem Sigillifero computum in singulis quatuor temporibus semper.

VI. Omnes permutationes licētiatoria, & dispēlationes expediet Vicarius seu Commissarius noster in spiritualibus, qui erit pro tempore, sub sigillo officialitatis nostræ, saluo iure Cancellariæ nostræ.

VII. Si officij & membra Curie nostræ aliquos excessus commiserint, & in officijs eorum negligentes extiterint, & partes neglexerint, decernimus quod Sigillifer noster possit & debeat eos charitatiuē monere, corrigere, suspendere ab officio vel priuare, pro modo reatus, & qualitate delicti.

VIII. Non detur sententia diffinitiuā, neq; copia alicuius sententiæ alicui partium, nisi sub sigillo Curie nostræ.

IX. Aduocati nostræ Curie, sint & esse debent intelligentes, scientifici, periti, & honestæ conuersationis & vitæ.

X. Notarij causarum dictæ Curie nostræ, erunt in numero decem, & ex eis vnus erit Officialis nostri Sententiarius, & præter illos, alius Vicarij nostri in spiritualibus Notarius, qui solus permutationes, licētiatoria, dispēlationes, & cætera per nostrum Vicarium Decreta notabit, & conscribet ea in formis debitis & consuetis.

XI. Erunt Procuratores causarum in numero nouem, exceptis Fiscalibus.

A iij Notarij

S T A T V T A

XII. Notarij Bancales erunt numero tot, quot pro ratione temporis nobis necessarij videbuntur.

XIII. Debet esse vnus Audiētiarius Curiae nostrae Colonienfis.

XIII. Officialis non seruet priuata iudicia, sed in aula & Consistorio nostro causas audiat & decimat, nisi aliqua causa interuenerint, in quibus facilis expeditio possit dari, Tunc liceat Officiali nostro partes etiam priuatim audire, vel aliquibus Aduocatis committere, quod se informant in camera prope Consistorium, & referant Officiali vltius in loco iudicij decidendas, & sine debito terminandas.

XV. Quod causae sub summa duodecim florenorum, & infra, expediuntur per Officialem summarie, & sine scripturis, & in omnibus causis huiusmodi procedatur summarie & de plano, & expediantur cito, ne partes pro modico vexentur laboribus & expensis, nisi certa esset lis super certa annua pensione, in qua admittetur libellus, & quod dictae paruae causae super summa praedicta, semper expediuntur infra tres menses, Aliae vero super summam duodecim florenorum, & infra summam centum florenorum infra dimidium annum, Ceterae vero omnes causae infra annum, & non immerito, quia non est aliqua causa ita grauis, quin possit bene expediri infra annum, si adhibeatur diligentia, saltem in partibus istis, & si fuerit talis expeditio, cessabit querela hominum. Vide infra statuta Roperti & refo. nouam, titulo de Notarijs, c. ix.

XVI. Officialis noster Colonienfis, excessus Clericorum remittet ad nostrum Sigilliferum corrigendos.

XVII. Procuratores non intromittent se de officio Aduocatorum, Nec aliquis Procurator sit Procurator vtriusque partis.

XVIII. In causis prophanis, super verbis iniurijs, percussione seu uulnerationis, & etiam in alijs causis emptionis, uenditionis, supportationis, qualescunque sint, quae se extendunt ad summam duorum florenorum, & infra, quae contingunt inter commorantes extra ciuitatem Coloniensem, sub una parrochia, siue sub uno iudice seculari immediato, qui iudex temporalis ad omne minus, singulis duobus mensibus, suis non partium expensis seruat iudicium siue audientiam, & per distantiam unius miliaris, & inter laicales personas tantum, illas causas Officialis remittat ad iudicem temporalem, sub quo partes commorantur, cum condemnatione expensarum contra Actores, & committatur Bancalibus, quod in huiusmodi causa non dent citationem. Quod si contrarium faceret, tunc condemnabuntur partibus in expensis, quas desuper fecerunt.

XIX. Audiētiarius debet esse homo intelligens & maturus, quia ipse registrabit omnes sententias aggrauationum, &c. cum oibus alijs mandatis, &c. & monitiones Fiscalium pro praedictis cum sententijs & alijs praeter solitum registrandis.

Quod

T H E O D E R I C I

XX. Q^{uod} Officialis & Sigillifer nostri debēt esse diligētes circa iurisdictionem, & vnus assistet alteri, vt eo honestius regatur Curia, & diligētius partibus iustitia ministretur.

XXI. Causas inceptas in iudicio tēporali prius remittat Officialis ad loca, vbi prius inceptæ, & nō iudicētur per Officialē, nisi sint causæ ecclesiasticæ.

XXII. Si aliqua pars cōtumaciter in excōmunicatione perseueraret pro debitis, seu etiam alijs causis tāto tēpore, q^{uod} merito cōtra iudices tēporales vel ad ponēdum interdictū procedi debebit, volumus q^{uod} prius iudiciū tēporale contra huiusmodi grauatas procedat in personas, seu bona eorū usq^{ue} ad satisfactionē cō dignā. Si vero pars rea esset adeo pauper, q^{uod} nō haberet in bonis, vnde solui possit creditoribus suis, eo casu decernimus, q^{uod} si duo de Schabinis illius iudicij personaliter aut per eorū literas, sigillo eorū munitas iuramēto mediāte, Officialē & Sigilliferum nostros de huiusmodi rei paupertate certificauerint, tunc cessetur ab ulteriori processu, nec interdictū ponatur. Seruetur tamen in præmissis iura audientiarie nostræ, ac si iudices fuissent grauati & interdictū positum.

XXIII. Si aliquis aggrauatus esset & cōpelleretur per iudices temporales ad satisfaciendum per promptas pecunias, si nō haberet pecunias, tūc iudex tēporalis capiet bona seu hæreditates rei, & pars cui obligata est, ueniet & accipiet solutionem de illis bonis seu hæreditatibus in tali parrochia ubi huiusmodi hæreditates seu pignora existunt. Ita q^{uod} in præsentī articulo seruetur ius cōmune de immiſsione in possessionem.

XXIII. Si adeo aliquis pauper esset, q^{uod} nō haberet unde solueret, tunc iudex temporalis ponet eū ad carceres, & pars aduersa ueniet infra tridū & faciet expensas incarcerationis, & si hoc nō fecerit, tūc iudex temporalis illum incarcerationum liberē & simpliciter dimittet.

XXV. Latores literarū iurabūt, q^{uod} nō utantur nec portent citationes, monitiones, uel aggrauatiōes simul & semel unico cōtextu, cōtra aliquā partem & ad instātiā unius partis & super una causa, & recipiēt pro salarijs eorum iuxta ordinationem Sigilliferi nostri, & dicti latores literarum siue Nuncij debēt simpliciter recipere literas, & nō supportatiōes siue cessiones.

XXVI. Sigillifer faciet fidelem diligētiā in officio suo, & debet esse hora debita in Aula, uel per se, uel per Subsigilliferum suum sine captionē uel fraude, & expediet beneuolē & gratiosē.

XXVII. Sigillifer recipiet computum & rationem semper in quartale anni, ab Audientiaro, & etiam examinabit monitiōes p^{er} Fiscales emissas, & etiam in causis matrimonialibus, vt sigillum non defraudetur, & in talibus seu quibus Fiscales negligentes fuissent, hoc Sigillifer recuperabit iuxta suum posse.

A iij Pro

S T A T U T A

XXVIII. Pro vna absolutione pro contumacia, quæ excederet à data per sex menses debet recipi vna marca pro sigillo, & infra sex menses de quolibet mense vnus albus denarius

XXIX. Pro vna absolutione pro recognito vel pro re iudicata, de quolibet mense vnus albus, hoc adiecto, quòd non debet plus pro absolutione, quàm recognitum se extendit, habere.

XXX. Pro absolutione presbyteri, tam pro recognito, quàm pro contumacia, pro quolibet mense dabit vnum florenum superiorem, Pensata tamen qualitate personæ & causæ.

XXXI. Pro sententia matrimoniali, siue adiudicatoria, pro sigillo duos florenos superiores, nisi paupertas excuset.

XXXII. Si presbyter vel laicus excommunicatus esset, & à suis superioribus, vel à ciuitate, in qua morā trahit, aut ab alijs honestis & probis viris ad notitiam deduxerit, quod pauper esset, & quod ex mera paupertate non haberet unde solueret, tunc absolutio detur eis gratis.

XXXIII. De absolutione cadauerum interdictorum & relaxatione, iuxta qualitatem facti, & personarum qualitates recipi debet.

XXXIII. Quòd Officialis & Sigillifer mutuo se deliberent, informēt, & informari se facient de meritis causæ, antequàm aliquod Interdictum ponatur. Et non cōcedatur ecclesiasticum interdictum facilliter sine magna causæ cognitione, ne innocētes facilliter opprimantur, sed moneātur prius iudices, vt infra certum tempus reum expellant, prout in consilio Basiliensi nouiter est decretum.

XXXV. Officialis & Sigillifer nostri, iurabunt promouere iurisdictionem & officium, cum debito honore, & similiter alij Aulicæ, vt supra in primo articulo.

XXXVI. Officialis dispēsatiōes Statutorū provincialiū ac synodaliū remittet ad Sigilliferū Curie sigillādas, nec eas signabit, saltē pro aliquo pretio.

XXXVII. Officialis non pronūciabit ex aliquibus Actis, nisi prius sigillo Curie sigillatis, & fient Acta duplicia, nisi paupertas excusauerit partes.

XXXVIII. In Citationē & alijs literis exprimatur summa & causa, ex qua, & dies scribātur in literis secūdum festa.

XXXIX. Officialis admittat formales, & bonas petitiones, libellos & excep

T H E O D E R I C I

exceptiones.

XL. Vt quilibet officarius Aulae, scilicet, Notarius, Procurator, Bancalis, exerceat officium suum in Aula per seipsum, nisi à nobis habuerit licentiam, alium subrogandi specialem, nec exerceant aliquod aliud, vel simile officium in alio iudicio vel coram alio iudice, sub poena priuationis sui officii.

XLI. Inhibeatur Aulicis, ne de cætero caueant, & maxime cum partes sint præsentes: si autem absentes essent (modo fraus & dolus non interueniant) cauere poterunt.

XLII. Iniungimus Procuratoribus Aulae nostrae, sub poena, per nostrum Officialem infligenda, quatenus partes suas de necessarijs intelligibiliter, & distincte certificent semper, & terminorum præfixionem eisdem notificet.

XLIII. Quòd sub magna poena Procuratores sine magna causa non referant se ad interloquendum.

XLIII. Quòd iudex, dilationes, quæ sunt arbitrarie, in quantum poterit, abbreviare curabit.

XLV. Quòd in paruis causis non fiant registra nisi duorum vel trium foliorum, itaq; breui stilo ponatur, & scribatur impetitio & responsio sequatur hoc modo, tali die, &c. Iohannes dixit se tradidisse mutuo decem, quæ petit sibi restitui, & Petro negante, præfixi sunt Iohanni peremptorie ad probandum &c. octo dies. Et non detur, nisi vnus terminus ad probandum in paruis causis, & ita expediuntur infinitæ causæ, & partes non grauabuntur.

XLVI. Non scribantur inhibitiones in Bancis, nec concedentur sine magna causæ cognitione.

XLVII. Magna quærela est de hoc, quòd postquam res est iudicata, homines non expediuntur, Idcirco dimissa consuetudine, hætenus obseruata, quòd post annum datur brachium seculare, concedatur brachium seculare, quando iudici videbitur expedire, cum iudex debet & tenetur infligere poenam quæ magis timetur, nec ita potestas sua debet restringi.

XLVIII. Non scribantur attestations, nisi semel, quando Rotuli offeruntur, vt non grauentur partes in expensis,

XLIX. Volumus, quòd si Notarius incorrectè scripserit in vno folio, saltem in substantialibus, hoc est, in libello articulado, quòd de illo folio nihil pretij habebit, sed suis expensis rescribi faciet. Ideo provideant de bonis scriptoribus, si per se scribere nequeunt, vt correctè scribantur Acta.

L. Si contingat libellum vel positiones & articulos reiici, propter defectum vel vitium, quod pars non sentiat damnum, sed Aduocatus.

Nemo

S T A T V T A

LI. Nemo Procurator aut Aduocatus faciliſſe ſine magna & legitima cauſa, partem ſuam inducat ad appellandum, & ſpecialiter ab interloquutoria, quoniam per hoc partes nimium grauantur.

LII. Habeatur vnus Aduocatus ſalariandus de publico, qui bene conſcribat conſcribenda, & danda pro Fiſco, & ſit ſollicitus in cauſis & negotiis noſtris & eccleſiæ noſtræ.

LIII. Procedatur per Fiſcales exactiſſe contra teſtamentorum Executors qui negligunt facere executionem, & retinent ſibi defunctorum bona, differendo per tempora & annos.

LIII. Procedatur contra Moniales proprietarias, de bonis, quaſi propriis & tanquam ſeculares perſonæ teſtantes, quod ſi ſecus fecerint, talia bona Fiſco noſtro, vel in pias cauſas, prout ordinabimus, applicentur.

LV. Prohibemus ſub magna pœna, ne procuratores paciſcantur cum parte litigante de certa parte litis.

LVI. Inhibemus, ne aliquis Aduocatus, Procurator, vel quicumque Officiarius Aulae noſtræ agat per transportum, vel emat lites, niſi cedatur ſibi actio à parentibus ſuis, ne prætextu illius laici vexentur.

LVII. Statuimus, quod vnusquique de membris Aulae noſtræ ſub pœna præſtiti iuramenti, deferat exceſſus, quos nouerit committi, tam in Clero, quam in populo, illos videlicet, quos Ordinarius corrigere habet ad Officialem, Sigilliſſerum, ac Fiſcales noſtros, vt tales exceſſus corrigantur. Sunt enim graues exceſſus accurata correptione digni, vnde populus ſcandalizatur, nec emendatur, quia à præſidente ignorantur.

LVIII. Quando aliquis reperitur correptione dignus, nullus Aduocatorum vel Procuratorum noſtrorum, ſub pœna iuramenti, audeat eundem contra Fiſcum noſtrum defendere pertinaciter, cum ſæpe ex talibus fauoribus datur malefaciendi occaſio, Vnde nimium offenditur deus.

LIX. Non fiant ſtrepitus & clamores per Procuratores, Notarios, & alios in iudicio noſtro, cum hoc cadat in ſcandalum maximum clericalis dignitatis. Sed vnusquique alium audiat modeſtè, & modo ſimili reſpondeat.

LX. Aduocati, Procuratores, & Notarii Curiae noſtræ, non habeant cubinas in domibus ſuis, & ſi eas habuerint, ſine mora expellant, ſub pœna priuationis ſuorum officiorum, ſuper quo Officialis & Sigilliſſer noſtri, pro tempore accuratum habebunt reſpectum.

LXI. Procuratores non retineant pecunias eis à partibus datas, vltorius
Aduoca

T H A E T O V D E A R T I C I

Aduocatis aut Notarijs ministrandas, cum ex hoc causæ differantur ultra tēpus debitum, in partium præiudicium & grauamen.

LXII. Nemo Aduocatorum uel Procuratorum partem suam ad litigandum inducat, quinimo si partis causam intellexerit, uerisimiliter triumphare non posse, ad desistendum consulat, hoc enim inducit bonam famam.

LXIII. Fiscales sint intenti ad sciendum crimina excessus laicorum ut corrigantur, neq; faciant transactionem cum partibus super illis.

LXIII. Post recessum Officialis à suo tribunali, seruetur audientia iuxta morem antiquum, in qua unus Notariorum sedens super tribunali citatos audiatur, & Procuratores de cætero ibidem maneant, & seruent debitum ordinem in proponendo absq; strepitu & clamore, & seruetur ibidem iudicium, sicut coram Officiali nostro, ne partes negligantur, Causas uero pregnantes & graues remittant ad Officialem & Sigilliferum.

LXV. Officialis noster non dabit alicui absolutionem ex officio, nisi subsit magna necessitas, & ex rationabili causa de consensu tamen partis, & scitu Sigilliferi nostri.

LXVI. Officialis noster non recipiat aliquid de interloquutoria, quoniam per hoc partes nimium grauantur.

Vide Refor, nouam, sub titulo de Officiali, c. ix.

LXVII. Non fiat in Actis repetitio materiæ semel scriptæ, sed scribantur per uerba ut prius, uel ut habetur tali folio, quoniam per repetitionem materialium fit grauamen partibus.

LXVIII. Procuratores post conclusionem causæ, quàm cito poterunt præsentent Officiali Acta sigillata partium suarum, sub poena præstiti iuramenti, ne una pars negligatur propter aliam, seu propter negligentiam Procuratoris, quod si non fecerit, octo diebus per nostrum Officialem à suo officio suspendatur.

LXIX. Procuratores post conclusionem, causarum & litium inter partes compositionem, per collusionem non faciant, uidelicet ne defraudetur sigillum nostrum, Sed si causa concordie cōtingat eos de compositione tractare inter partes, prouideant sigillo nostro, ac si causa ad finalem decisionem fuissent deducta, Approbamus enim inter partes de compositione tractari, saluo iure nostri sigilli, Nec sicut multoties est compertum simulata compositione ius nostrum sigilli alijs applicabitur, Vnde pars magis fuerit grauata quàm fuisset post sententiam latam, quia forsan triumphasset, & quod iuste sibi debebatur per simulatam compositionem fuit sublatum.

Officia

HISTORY OF THE
 STATE OF TEXAS
 FROM 1819 TO 1845
 BY
 J. W. FULTON
 VOL. I.

LXX. Officialis noster summarie & de plano absq; strepitu & figura iudicij procedat, immediate diffiniendo sine scriptis, causas motas seu mouendas super paruis iniurijs, & inter humiles personas, præsertim inter mulieres, quæ facilliter rixantur.

LXXI. Officialis noster ex officio suo teneatur semper pauperibus personis Aduocatos, Procuratores, & Notarios deputare, qui propter deum gratis eis seruiant, causas eorum promoueant, & eorum propositio semper audiat prius, sicut in Curia Romana seruatur.

LXXII. Nullus officiatorum Curiae nostrae detrahat Officiali uel Sigillifero nostris pro tempore, nec partem suam contra eos incitet, negligentiam suam retorquendo in eisdem. Sæpe enim cum causas perdunt se excusando imponunt iudici culpam, partes contra eundem incitando.

LXXIII. Statuimus, quod quilibet officarius Aulæ nostræ officio suo intendat fideliter & sollicitè, nec alteri mancipetur negotio uel seruitio, per quod possit ab assistentia Aulæ impediri, quod si infirmitatis aut alia rationabili causa seclusa, & absq; Sigilliferi nostri licetia speciali, pertinaciter uel alias absens à suo officio extiterit, eo ipso facto intelligatur esse priuatus.